
2020/59241-3
Saksnr: Eva Kristin Svidal, Tone
Saksbehandlar: Stedal Haugland, Øyvind
Lyslo, Synnøve S. Bjørset

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for kultur, idrett og integrering		25.11.2020

Innspel til strategi for folkemusikk og folkedans frå Vestland fylkeskommune

Forslag til vedtak

1. Vestland fylkeskommune ser positivt på det blir utarbeidd ein strategi for folkemusikk og folkedans. Vi føreset at arbeidet med strategien vil bidra til å styrke og utvikle feltet på både lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.
2. Folkemusikken og folkedansen sin eigenart må vektleggast i tiltak og verkemiddel. Det er eit felles ansvar å sikre gode rammevilkår for organisasjonar og institusjonar, og ansvar må plasserast på alle forvaltningsnivå.
3. Det er behov for fleire arenaer der barn og unge får møte folkemusikken og folkedansen i regi av både organisasjonar, institusjonar og det offentlege. Kulturskulane bør stå sentralt i opplæring, gjerne med distriktsmusikarstillingar innan folkemusikk og folkedans knytt til seg. Ein må sikre utdanningsløp innan høgare utdanning for både folkemusikk og folkedans.
4. Det er behov for å etablere ein overordna nasjonal struktur som sikrar ei naudsynt oversikt over den samla samfunnsdokumentasjonen som lokale og regionale arkiv forvaltar på feltet. Ein nasjonal institusjon bør få mandat til å utvikle og drifte eit fagsystem med publiseringsløyising. Vidare er det behov for ei utgreiing av kva moglegheiter folkemusikkarkiva har til å gjere dokumentasjonen tilgjengeleg for ålmenta.
5. Norge og Vestland er blitt eit fleirkulturelt samfunn. Møteplassar som stimulerer mangfald og inkludering må difor vektleggast.
6. Hovudutval for kultur, idrett og integrering sluttar seg til innspelet til arbeidet med strategi for folkemusikk og folkedans, og at saka med vedlagt notat vert oversendt kulturdepartementet.

Samandrag

Kulturdepartementet har starta arbeidet med ein strategi for folkemusikk og folkedans, og ber no om innspel til dette arbeidet.

Folkemusikk- og folkedansfeltet har historisk stått sterkt i Vestland fylke. I Kultur for alle, regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019 – 2027 vert folkemusikken sin plass i kulturlivet framheva, og ein skal sikre at folkemusikkstillingar vert integrert i

distriktsmusikarordninga. I Premiss: kultur, regional kulturplan for Hordaland 2015-2025 vert det lagt vekt på at Hordaland har ansvar for den immaterielle kulturarven, inkludert folkemusikk og –dans. Ein tek eit spesielt ansvar for å føre vidare og styrke hardingfeletradisjonen, slik at den praktiske kunnskapen knytt til tradisjonen kan leve vidare. Fylkesdirektøren ser det som viktig å ta vare på, styrke og vidareformidle tradisjonane frå heile fylket. Med bakgrunn i dette vurderer fylkesdirektøren det som viktig å komme med innspel til strategiarbeidet for folkemusikk og folkedans.

Departementet har sett opp fem punkt dei særleg ønskjer innspel til. Punkta dekkjer politikk og forvaltning, opplæring og kompetanseheving, bevaring og arkivering, forskning, formidling og tilgjengeleggjering og internasjonalt samarbeid. Fylkeskommunen forvaltar ulike ordningar på regionalt nivå som er relevante for folkemusikk- og folkedansfeltet. Vi har tilskotsordningar til drift, prosjekt og tiltak, ansvar for DKS og UKM, fylkesarkiv med eit eige musikkarkiv og musikarordningar med folkemusikk. I tillegg har fylket sterke institusjonar, som m.a. Førdefestivalen, og Ole Bull Akademiet, som gjer eit viktig arbeid for feltet også nasjonalt. Vestland fylkeskommune vurderer at det i Vestland fylke er mange viktige og gode tiltak og ordningar som styrkar feltet, og som også kan vere modell for andre regionalt og nasjonalt.

Per Morten Ekerhovd
fylkesdirektør

Ronny B. Skaar
seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Kulturdepartementet har starta arbeidet med ein strategi for folkemusikk og folkedans, og ber no om innspel til dette arbeidet. Føremålet med strategien er å belyse problemstillingar, verkemiddel og tiltak for feltet i lys av overordna kulturpolitiske mål i kulturmeldinga St.meld.8 (2018-2019) Kulturens kraft.

Strategien vil tydeleggjere staten sitt ansvar og oppgåver på feltet, og skissere verkemiddel som kan bidra til å betre nå mål. Staten har eit særskilt ansvar for å ivareta dei tradisjonsbærande kulturuttrykka, fordi dette er ein del av vår felles kulturarv. Strategien vil ta utgangspunkt i den tradisjonelle folkemusikken og folkedansen, og samtidig komme inn på korleis uttrykka vert påverka av andre sjangrar, tida vi lever i og samfunnets demografiske utvikling. Frist for å sende inn innspel til arbeidet er 30. november 2020.

Folkemusikk og folkedans har historisk stått sterkt i Vestland fylke. Tradisjonen er variert med musikk og dans knytt til både hardingfele, vanleg fele og andre instrument. Ein har også ein sterk og variert vokal tradisjon. Vestland fylkeskommune ser det som viktig å ta vare på, styrke og vidareformidle tradisjonane frå heile fylket.

I Kultur for alle, regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019 – 2027 vert folkemusikken sin plass i kulturlivet framheva, og ein skal sikre at folkemusikkstillingar vert integrert i distriktsmusikarordninga.

I Premiss: kultur, regional kulturplan for Hordaland 2015-2025 vert det lagt vekt på at Hordaland har eit ansvar for den immaterielle kulturarven, inkludert folkemusikk og –dans. Ein tek vidare eit spesielt ansvar for å ivareta og styrke hardingfeletradisjonen, slik at den praktiske kunnskapen knytt til tradisjonen kan leve vidare.

Vestland fylkeskommune ønskjer å ta vare på kulturarven og at den er relevant og blir brukt aktivt i samfunnet. Folk med ulik bakgrunn og historie skal kunne delta, bidra og ha glede av folkemusikken og -dansen.

Folkemusikken og folkedansen er ein viktig del av musikkfeltet i Vestland fylke. I sak 130/2020, Vidareutvikling av musikarordningane i Vestland, vart det gjort vedtak om at musikkfeltet skal utviklast vidare som del av arbeidet med ny kulturplan for Vestland fylke.

Med bakgrunn i dette vurderer fylkesdirektøren det som viktig å komme med innspel til strategiarbeidet for folkemusikk og folkedans.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for kultur, idrett og integrering, jf. Vedteke reglement for hovudutval for kultur, idrett og integrering, punkt 3.

Vurderingar og verknader

Departementet har sett opp fem punkt ein særleg ønskjer innspel knytt til:

- Korleis kan politikk og forvaltning innanfor folkemusikk og folkedans best ivareta dei tradisjonelle uttrykka og samtidig stimulere mangfald og fornying?
- Korleis kan det best leggest til rette for opplæring og kompetanseheving innanfor folkemusikk og folkedans?
- Korleis kan det best leggest til rette for mest mogleg effektiv bevaring og arkivering av relevant materielt og immaterielt innhald frå folkemusikk og folkedansfeltet?
- Korleis kan ein best legge til rette for forskning, formidling og tilgjengeleggjering av dette materialet?
- Korleis kan internasjonalt samarbeid bidra til å styrke folkemusikken og folkedansen sin posisjon i samfunnet?

Fylkeskommunen forvaltar ulike ordningar på regionalt nivå som er relevante for folkemusikk og folkedansfeltet. Vi har tilskotsordningar til drift, prosjekt og tiltak, ansvar for DKS og UKM, fylkesarkiv med eit eige musikkarkiv og musikarordningar med folkemusikk. Fylkesdirektøren ser det difor som naturleg å komme med innspel knytt til alle punkta departementet har sett opp.

Fylkesdirektøren meiner at Vestland fylke har mange viktige og gode tiltak og ordningar som styrkar feltet, og som også kan vere modell for andre regionalt og nasjonalt.

Korleis kan politikk og forvaltning innanfor folkemusikk og folkedans best ivareta dei tradisjonelle uttrykka og samtidig stimulere mangfald og fornying?

Ein strategi for folkemusikk og folkedans må ta utgangspunkt i folkemusikken og – dansen sin eigenart. På dei tradisjonelle møteplassane er det lite avstand mellom utøvar og publikum, ein er alle deltakarar. Folkemusikken og folkedansen er hovudsakleg ein sosial praksis. Dette må ligge til grunn for tiltak og verkemiddel retta mot feltet. Folkedansen som sosial samværsform står svakt med få arenaer for utøving og stort behov for rekruttering. Her er det behov for å ta grep.

Vestland fylkeskommune har etablert ei eiga stipendordning for folkemusikk. Stipendordninga kan tildelast musikarar, songarar, dansarar og dei som arbeider med dokumentasjon, formidling eller instrumentbygging. Ein har pr. i dag ikkje eit tilsvarende verkemiddel nasjonalt. Det er heller ikkje andre ordningar retta spesielt mot feltet frå staten eller kulturrådet si side. Det er difor behov for at ein ser på eksisterande ordningar med blick på folkemusikk- og folkedansfeltet sine behov.

Vestland fylkeskommune samarbeider med fire vertskommunar om fem folkemusikkstillingar som del av distriktsmusikarordninga. Stillingane inneheld 50% utøving og 50% undervisning i kulturskular. 75% av stillingane er finansiert av vertskommunane medan fylkeskommunen finansierer 25% som utgjer 50% av utøvardelen. I utøvardelen yter ein tenester til ulike kulturaktørar i fylket. Ordninga er med på å sikre rekruttering på folkemusikken sin premissar og gjev profesjonelle utøvarar høve til å bruke kompetansen sin i fylket.

Vestland fylkeskommune har også teke ansvar for oppgåva med å forvalte dokumentasjon av tradisjonelle musikk- og dansepraksisar på regionalt nivå. I dag ligg tenesta til avdeling for kultur, idrett og inkludering, seksjon arkiv. Ved bruk av ny teknologi har vi etablert [Webarkiv for musikk](#), der publikum kan gjere søk i tradisjonsmusikkksamlinga med over 15 000 lydopptak. Dette materialet tener som kunnskapsgrunnlag og inspirasjon for ei rekkje ulike brukargrupper, og er stadig del av både forskings- og formidlingsprosjekt. Fylkesarkivet yter dessutan rådgjevingstenester til både brukarar og innsamlarar/arkivskaparar.

For å best ivareta dei tradisjonelle uttrykka og samtidig stimulere til mangfald og fornying, er det viktig at ansvaret blir fordelt og plassert på både lokalt, regional og nasjonalt nivå.

Gjennom driftstilskot til regionale institusjonar og organisasjonar i Vestland, er fylkeskommunen med på å sikre aktivitet, formidling og rekruttering. Organisasjonar og institusjonar på regionalt nivå er igjen avhengig av at staten tar eit ansvar nasjonalt og sikrar nasjonale organisasjonar og institusjonar gode rammevilkår. Vidare må kommunane ta eit ansvar for å sikre gode vilkår for folkemusikken og folkedansen i eige område. Ei styrking av kulturskulane si rolle i opplæring står sentralt.

Førdefestivalen, Vossajazz og Osafestivalen er viktige arrangement for feltet med både regional, nasjonal og internasjonal betydning. Det er viktig at desse får gode rammevilkår for arbeidet sitt også vidare. Prosjektet Hardingfela.no, drive av Hardanger og Voss museum og Ole Bull akademiet, har potensiale til å bli utvida til å dekke ein større del av fylket og ligg inne med ei løyving i forslaget til statsbudsjett for 2021. Det er også fleire museum som tek eit ansvar for folkemusikk og –dans og som særleg kan spele ei rolle i samarbeid med andre aktørar i feltet.

Det er viktig med eit godt utbygd arrangørnettverk for heilårlege arrangement. Her kan festivalar ta eit større ansvar for feltet. På mindre stader kan det vere naudsynt med sjangeroverskridande arrangørar.

Det bør også sjåast på kva rolle regionale kompetansesenter kan spele for folkemusikkfeltet. I Vestland har vi Brak, som skal dekke ulike musikksgangarar – inklusive folkemusikk. Då det i 2017 vart gjort ei gjennomgang av dei regionale kompetansesentera for musikk såg m.a. Vestnorsk jazzsenter eit potensiale for å kunne inkludere folkemusikkfeltet i sitt verkeområde. Desse regionale kompetansesentera kan vere ei støtte både for musikarar og arrangørledd.

Bergen dansesenter er eit regionalt kompetansesenter for dans som også kan ta eit regionalt medansvar for folkedansen. Dei har alt i dag etablert samarbeid med mellom anna hardingfela.no. Senteret ønskjer også å etablere eit formidlingsnett for dans i Vestland der folkedansen også bør ha ein plass. Det er eit ønske frå Vestland fylkeskommune at Bergen dansesenter får eit større regionalt ansvar for dansefeltet i Vestland fylke.

Konklusjon

Folkemusikken og folkedansen sin eigenart må vektleggast i tiltak og verkemiddel. Ansvar må plasserast på alle forvaltningsnivå, samtidig som ein må sikre gode rammevilkår for organisasjonar og institusjonar som er eit felles ansvar.

Korleis kan det best leggst til rette for opplæring og kompetanseheving innanfor folkemusikk og folkedans?

For å sikre rekruttering og opplæring innan folkemusikk og folkedans treng ein verkemiddel knytt til dette. Både organisasjonar, institusjonar, kulturskulen, vidaregåande skular og DKS er viktige i arbeidet. Ein treng arenaer der barn og unge kan møte folkemusikken og folkedansen for å bli inspirert, få kunnskap og opplæring. Ved å leggje til rette for opplæring på folkemusikkinstrument og folkedans i kulturskule og vidaregåande skule (musikk, dans, drama), og ved å styrke folkemusikk og folkedans i tilbodet i Den kulturelle skulesekken, vil ein kunne inspirere barn og unge til å ta ein meir aktiv del i sin eigen immaterielle kulturarv.

I Vestland fylke er det i dag fem folkemusikkstillingar som del av ei distriktsmusikarordning. Gjennom denne ordninga er fylkeskommunen saman med vertskommunane med på å sikre opplæring i folkemusikk i utvalde kulturskular i fylket. Folkemusikkmiljøet har gitt tilbakemelding om at det også er ønskjeleg med distriktsmusikarstillingar innan folkedans, gjerne med eit større regionalt arbeidsområde. Rekrutteringa til folkedansen står svakt, og stillingar knytt til opplæring og formidling vil vere med på å sikre eit opplæringstilbod.

I arbeid med opplæring og kompetanseheving står også folkemusikkarkiva sentralt. Samlingane inneheld ein brei dokumentasjon av historiske og notidige praksisar, og kan såleis tene som kunnskapsgrunnlag og inspirasjon for både eleven, studenten, pedagogen og forskaren. I lys av dette er det svært viktig at arkiva har verktøya og ressursane dei treng for å registrere og gjere materialet tilgjengeleg. Fylkesarkivet i Vestland har løyst sine behov for registreringsverktøy og publiseringsløysing med Webarkiv for musikk, og har med dette etablert ein digital plattform som gjer materialet betre tilgjengeleg for dei ulike brukargruppene. Vi kjem nærare inn på dette under spørsmål knytt til bevaring og arkivering.

For å sikre opplæring og kompetanseheving er det naudsynt at folkemusikken og folkedansen får ein styrka status innan både høgskule og universitet. Pr. i dag er det ikkje mogleg å ta høgare utdanning innan folkedans, medan det innan folkemusikk er fleire utdanningsløp. Staten bør legge føringar på korleis folkemusikken og folkedansen sin plass på alle nivå i utdanningssystemet skal sikrast.

Konklusjon

Det er behov for fleire arenaer der barn og unge får møte folkemusikken og folkedansen i regi av både organisasjonar, institusjonar og det offentlege. Kulturskulane bør stå sentralt i opplæring, gjerne med distriktsmusikarstillingar innan folkemusikk og folkedans knytt til seg. Ein må sikre utdanningsløp innan høgare utdanning for både folkemusikk og folkedans.

Korleis kan det best leggst til rette for mest mogleg effektiv bevaring og arkivering av relevant materielt og immaterielt innhald frå folkemusikk og folkedansfeltet? Korleis kan ein best legge til rette for forskning, formidling og tilgjengeleggjering av dette materialet?

I Vestland er det fleire institusjonar som forvaltar samlingar med dokumentasjon av tradisjonelle musikk- og dansepraksisar. Vestland fylkeskommune utøver sitt regionale ansvar gjennom musikkarkivet, som organisatorisk ligg til seksjon arkiv, avdeling for kultur, idrett og inkludering.

Folkemusikkarkiva i Vestland deler mange av dei same utfordringane som feltet elles i landet, og dels kan vi forstå utfordringane som resultat av korleis feltet er organisert og kva ressursar det rår over.

Materialet i samlingane representerer kvar for seg og samla ein svært viktig dokumentasjon av kulturarven vår, både i bevaringsperspektivet og endringsperspektivet. Det er viktig å sikre at lokale, så vel som regionale aktørar, har dei nødvendige verktøya og ressursane for å ta vare på og gjere tilgjengeleg samfunnsdokumentasjonen på feltet.

Vestland fylkeskommune vil peike på særleg tre utfordringar som må bli løyst for å få mest mogleg effektiv bevaring av relevant kjeldemateriale, og for korleis ein kan legge til rette for forskning, formidling og tilgjengeleggjering av materialet:

- 1) Fagsystemet FIOL, som dei fleste folkemusikkarkiva nyttar, er utdatert og i ferd med å bli utfasa. Med dette misser arkiva sitt viktigaste verktøy.
- 2) Arkiva har ulik praksis kring det å gjere materialet tilgjengeleg.
- 3) Stillingsressursar til samlingsforvaltning har blitt bygd ned over tid.

Konklusjon:

Det er behov for å etablere ein overordna nasjonal struktur som sikrar ei naudsynt oversikt over den samla samfunnsdokumentasjonen som lokale og regionale arkiv forvaltar på feltet. Ein nasjonal institusjon bør få mandat til å utvikle og drifte eit fagsystem med publiseringsløysing. Vidare er det behov for ei utgreiing av kva moglegheiter folkemusikkarkiva har til å gjere dokumentasjonen tilgjengeleg for ålmenta.

Korleis kan internasjonalt samarbeid bidra til å styrke folkemusikken og folkedansen sin posisjon i samfunnet?

Norge og Vestland er blitt eit fleirkulturelt samfunn. Det er viktig å bli kjend med mangfaldet av kultur, musikk og dans vi har i landet vårt. Folkemusikk og folkedans er meir enn berre dei tradisjonelle norske uttrykka. Det er difor viktig med møteplassar der mangfaldet kan få blomstre. Samtidig er det viktig at etablerte miljø er opne for nye deltakarar med annan bakgrunn enn ein er van med frå før.

Fleire stader i fylket vert det arrangert Bornas verdsdag, ein internasjonal familiefestival med kulturuttrykk frå heile verda. Dette er eit viktig bidrag i arbeid med mangfald og inkluderer fordi det blir ein møtestad på tvers av kulturbakgrunn og sosial status. Fargespel er eit anne døme som har potensiale som modell for andre mangfalds- og inkluderingsprosjekt.

Å sjå ut over landegrensa er like naturleg for folkemusikk og folkedansfeltet som for andre sjangrar. I Vestland fylke har Førdefestivalen gjort dette for oss ved å hente verda til Førde. Mange møte har blitt skapt, mellom utøvarar og publikum, og utøvarar i mellom. Det har også gitt inspirasjon og styrke til feltet både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Mykje internasjonalt samarbeid skjer i regi av lokale lag og organisasjonar. Det er viktig at kommunane gjev lokale lag og organisasjonar gode rammevilkår for sin aktivitet slik at denne type utveksling er mogleg å gjennomføre.

Ole Bull akademiet tilbyr eit nordisk masterstudium i folkemusikk i samarbeid med utdanningsinstitusjonar i Sverige, Danmark og Finland. Det gjev studentane innsyn i ulike nordiske tradisjonar. Det er viktig at studentar innan folkemusikk har tilbod om utveksling som del av si utdanning.

Konklusjon

Norge og Vestland er blitt eit fleirkulturelt samfunn. Møteplassar som stimulerer mangfald og inkludering må difor vektleggast.

Økonomi: Ikkje relevant

Klima: Ikkje relevant

Folkehelse: Regional plan for folkehelse 2014 - 2025 - fleire gode leveår for alle: Kulturopplevingar har positiv verknad på folkehelsa.

Regional planstrategi: Regional plan for kultur i Sogn og Fjordane 2019- 2027, Kultur for alle, og regional plan for kultur i Hordaland 2015-2025, PREMISS: KULTUR set mål for feltet.